
CVJETNICA – NEDJELJA MUKE

Zvonko Pažin, Đakovo

UDK: 264-941.6
Izvorni znanstveni rad
Primljeno 12/2005.

Sažetak

Autor najprije donosi povijesni prikaz nastanka ovoga blagdana koji u sebi od početaka slavi dva otajstva – Kristov svečani ulazak u Jeruzalem i njegovu muku. Pokazuje kako je u rimskoj liturgiji to u početku bila samo Nedjelja muke, te kako se poslije ophod s grančicama s Istoka proširio po cijeloj Crkvi. U nastavku autor daje prikaz razvitka blagdana Cvjetnice sve do posljednje liturgijske reforme, da bi predstavio današnje odredbe o proslavi toga blagdana prema trećem tipskom izdanju Misala iz 2002.

Na koncu se predstavlja svih sedam molitava koje Misal donosi za ovaj dan: njihove izvore i njihovu teologiju. U molitvama se zrcali vazmeno otajstvo Kristove smrti na križu i njegova uskrsnuća i proslave. Isti molitveni tekstovi naglašavaju kako se sve to dogodilo radi našega spasenja. Krist nas opravdava i uzima u svoju nebesku slavu, u vječnu proslavu nebeskog Jeruzalema.

Ključne riječi: Cvjetnica, Nedjelja muke, Misal, ophod, misne molitve, blagoslov grančica.

Uvod

Nedjelji, koja se u latinskom Misalu naziva Dominica in Palmis de Passione Domini (Nedjelja palmi o Muci Gospodnjoj), hrvatski je naziv Cvjetnica – Nedjelja muke. Iz samog se imena može, dakle, uočiti dvostruki značaj ove nedjelje koju kraće nazivamo jednostavno Cvjetnica.¹ Još od sredine 2. stoljeća kada je u Epistola apostolorum prvi put izrijeком spomenut godišnji spomen Kristova vazma i vazmeno bdjenje,² spomenut je i dvodnevni post (na Veliki

¹ I mi ćemo, jednostavnosti radi, redovito uzimati kraći naziv – Cvjetnica.

² Za povijest ove nedjelje osobito je dragocjeno djelo: M. Righetti, *Manuale di storia liturgica*, 2. *L'anno liturgico*, Ancora, Milano, ³1969., str. 184-195. Mi smo na

petak i Veliku subota) koji je činio dio slavljenja Vazmenog otajstva Kristove smrti i uskrsnuća. Međutim, uskoro se taj predvazmeni post produžio. Crkveni su Oci, kao npr. Dionizije Aleksandrijski sredinom 3. st., određivali da valja postiti ne samo na Veliki petak i Veliku subotu, nego da treba strogo postiti cijeli tjedan koji prethodi Uskrsu.³ Ovaj tjedni predvazmeni post zasvjedočen je, dakle, u Aleksandriji, ali gotovo sigurno i u Rimu, gdje su se nedjelja koja prethodi Uskrsu, kao i cijeli tjedan nazivali *De Passione Domini*. U trećem je stoljeću u Rimu predvazmena pokora trajala tri tjedna, a ubrzo nakon toga u cijeloj Crkvi uobičajenih četrdeset dana. Za nas je važno naglasiti da je Cvjetnica u Rimu u počecima bila isključivo Nedjelja muke (*De Passione*). Još u vremenu Leona Velikog (5. st.) u Rimu je 6. korizmena nedjelja bila jednostavno Nedjelja muke, kada se čitala Muka po Mateju. Tek znatno poslije, kako ćemo vidjeti, i u rimsku liturgiju ulazi i drugi element – *Dominica in palmis*, ili *Dominica palmarum*.⁴ Današnja liturgija Cvjetnice povijesno i sadržajno, dakle, slavi dva Gospodnja otajstva: njegov svečani, mesijanski ulazak u Jeruzalem i njegovu muku. U ovom ćemo članku prvo prikazati povijesni pregled nastanka i razvoja ovoga blagdana, a zatim ćemo prikazati teologiju i liturgiju Cvjetnice – Nedjelje muke prema tipskom izdanju Rimskog misala iz 2002. Teologiju ove nedjelje iščitavat ćemo ponajprije iz njezinih molitava. Spomenimo samo da se bogoslužje Cvjetnice prema ovom Misalu tek neznatno razlikuje od tipskog Rimskog misala iz 1975., kako ćemo to kasnije i pokazati.

1. Podrijetlo i povijesni razvoj

U povijesnom pregledu razlikujemo četiri razdoblja. Prvo je do Tridentskoga sabora. U tome se razdoblju taj blagdan s Istoka, preko Španjolske i Galije proširio u Rimu i na cijelom Zapadu, a obredi

raspolaganju imali prvo izdanje iz 1946., str. 130.-140, koje navodimo u daljnjim bilješkama. Za pregled povijesti ove nedjelje usp. još: A. Nocent, *Il triduo pasquale e la settimana santa*, u: AA. VV. *Anamnesis 6. L'anno liturgico: storia, teologia e celebrazione*, Genova, 1988., str. 117.-121; V. Zagorac, *Krist, Posvetitelj vremena, Kršćanska sadašnjost*, Zagreb, 1996., str. 166.-169. D. Kniewald, *Liturgika*, Zagreb, 1937., str. 161.-162.

³ Pismo Bazilidi, PG 55,519.

⁴ Izraz *Dominica palmarum* na Zapadu je prvi put upotrijebio tek Izidor Seviljski (7. st.), v. M. Righetti, *Nav. dj.*, str. 132.-133.

su se razlikovali ovisno o području i o razdoblju. Drugo je razdoblje obilježeno Tridentskim Misalom Pija V. iz 1570. kada je rimska liturgija bila propisana u cijeloj Zapadnoj Crkvi.⁵ Treće je razdoblje trajalo veoma kratko kada je liturgijskom reformom Pija XII. iz 1955. reformiran cijeli Veliki tjedan. Četvrto je razdoblje nastupilo izdanjem Rimskog misala nakon Drugoga vatikanskog sabora 1970., što ćemo podrobnije proučiti u zasebnoj točki.

a) Podrijetlo

Za stare crkvene pisce bilo je važno pokazati da su se na Isusu ispunila sva proroštva, pa tako i ono iz Zah 9,9: "Klikni iz sveg grla, Kćeri sionska! Viči od radosti, Kćeri jeruzalemska! Tvoj kralj se evo tebi vraća: pravičan je i pobjedonosan, ponizan jaše na magarcu, na magaretu, mladetu magaričinu." Evanđelisti Matej (21,4-5) i Ivan (12,14-15) upravo u događaju Kristova svečanog ulaska u Jeruzalem vide ispunjenje Zaharijina proroštva, jednako kao i najstariji crkveni pisci. U tome smislu spominje taj događaj i Justin oko 150 g.⁶

Prvi opis liturgije Cvjetnice u Jeruzalemu nalazimo kod Egerije u 4. st.⁷ Ona opisuje kako se te nedjelje u Jeruzalemu oko 13 sati (sedma ura) sav puk s biskupom sabire na Maslinskom brdu kod bazilike zvane Eleona. Tamo se govore himni i antifone i čitaju čitanja. U 15 sati svi idu do bazilike Uzašašća (Imbomon) na istome brdu, gdje se ponovno čitaju himni, antifone i čitanja te govore molitve. Oko 17 sati pročita se evanđeoski odlomak koji govori o Isusovu svečanom ulasku u Jeruzalem i onda svi kreću prema gradu. Pjeva se "Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje". Sva djeca, pa i ona na rukama svojih majki, imaju u rukama grane palmi ili maslina i prate biskupa. Dolaze do bazilike Uskrsnuća (Anastasis). Tamo bude još služba svjetla. Nakon molitve križu, puk se otpušta. Nigdje se ne spominje blagoslov palminih i maslinovih grana. Ovaj se obred u Jeruzalemu sve više razvijao, tako da je u 6. st. zabilježeno sedam postaja u ovome ophodu.

⁵ Iznimka su bile milanska i lionska liturgija.

⁶ Apologija XXXV,7. Navodimo prema: San Giustino, *Le due apologie*, Edizioni Paoline, Roma 1983., str. 82. I spis Didaché daje naslutiti otajstveni značaj toga događaja kada u himnu navodi "Hosana Davidovu sinu!". Navodimo prema: Didaché, Edizioni Paoline, Roma, 1980., str. 117.

⁷ Usp. Egerija, *Putopis* (preveo, napisao uvod i bilješke M. Mandac), Služba Božja, Makarska, 1999., str. 213.- 215.

b) Povijesni razvoj

(1) Od početaka do reforme Tridentskog sabora

Nije posve jasno kada i kako je ovaj obred s Istoka prešao na Zapad. Prve tragove nalazimo izvan Rima: kod Izidora Seviljskog, odnosno u mozarapskoj⁸ i galskoj⁹ liturgiji. U ovim se izvorima osjeti bizantski utjecaj. U 8. st. je u Galiji i Španjolskoj zabilježen obred Cvjetnice. U vrijeme Amalarija (sredina 9. st.) sigurno je zasvjedočen ophod s granama na Cvjetnicu. Gelazijev¹⁰ i Grgurov¹¹ sakramentar ne donose molitve blagoslova grana, nego samo tu nedjelju nazivaju Dominica in palmis de Passione Domini (GeV), odnosno Die Dom. in Palmas (GrH). Pretpostavlja se da je ipak postojao i blagoslov grana. Tek Rimsko-Germanski pontifikal iz 10. st. donosi detaljno opisano bogoslužje Cvjetnice.¹² Ophod na Cvjetnicu bio je tijekom srednjeg vijeka izrazito popularan. Puk se redovito zajedno s biskupom okupljao u nekoj crkvi izvan grada ili na nekoj uzvisini (u spomen na Maslinsko brdo). Čitao se odlomak iz Izl 15,27-16,1-7, gdje se spominje kako su Izraelci nakon prelaska Crvenoga mora došli do mjesta gdje je bilo dvanaest izvora i sedamdeset palmi, a zatim su se blagoslivljale grane uz mnogobrojne molitve. Nakon toga bi ophod krenuo prema gradu, pri čemu je Krista predstavljao evanđelistar umotan u platno purpurne boje i položen na nosiljku koju bi nosila četvorica đakona. Umjesto evanđelistara neki su jednako tako svečano u ophodu nosili križ okičen vijencima cvijeća. Na vratima grada odavala se počast Gospodinu. Djeca su pred križ sterale svoju odjeću i grane, a kad bi na gradskim vratima svi kleknuli, pjevalo se Židovska su djeca; Slava, čast i hvala ti... Na koncu bi se ispred gradskih vrata prostro biskup. Jedan bi ga klerik nato lagano udario po leđima dok se pjevala antifona Udarit

⁸ M. Ferotin, *Le Liber Ordinum en usage dans l'église wisigothique et mozarabe d'Espagne du V^e au XI^e siècle* (= *Monumenta ecclesiae liturgica*, Vol. V, Paris, 1904.), str. 178.-183.

⁹ Prema M. Righetti, *Nav. dj.*, str. 134. Usp. E. A. Lowe, *The Bobbio Missal, A Gallican Mass-book*, London, 1920.

¹⁰ Usp. L. C. Mohlberg (prir.), *Liber sacramentorum Romanae Ecclesiae ordinis anni circuli* (*Sacramentarium Gelasianum*), Casa editrice Herder - Roma, 1981 (= GeV), br. 329-333.

¹¹ Usp. J. Deshusses, (prir.), *Le sacramentaire Grégorien, 1 Le Sacramentaire, Le Supplément d'Aniane*, Fribourg, 1979. (= GrH), br. 312-314.

¹² Usp. C. Vogel - R. Elze, *Le Pontifical Romano-Germanique du dixième siècle. Le texte II* (NN. XCIX-CCLVIII), Città del Vaticano, Biblioteca apostolica vaticana, 1963, XCIX,162-206, str. 40.-54.

ću pastira. Nakon toga se odlazilo do crkve, gdje bi biskup završio ophod jednom molitvom. U Rimu je procesija išla od bazilike Svete Marije Velike do bazilike Svetoga Ivana Lateranskog. U Engleskoj je u 11. stoljeća uveden ophod s Presvetim. U Njemačkoj je od 10. st. u ophodu bio drveni magarac na kotačima (Palmesel) na koji bi se stavljao Kristov kip.¹³

(2) Tridentski misal Pija V. (1570.)

Bogoslužje Cvjetnice prema ovom Misalu bilo je na snazi sve do reforme Velikog tjedna Pija XII. godine 1955. Blagoslov (palminih) grana bio je u crkvi. Nakon uobičajenog škropljenja vodom, svećenik u ljubičastom plaštu ili jednostavno u albi sa štolom stao bi pred oltar.¹⁴ Pjevala se antifona Hosana Davidovu Sinu (Mt 21,9), svećenik bi govorio molitvu Deus, quem diligere, a zatim bi se čitao Izl 15,27-16,7 koji govori o Izraelcima što su u pustinji došli do mjesta gdje je bilo sedamdeset palmi. Slijedi gradual, kao i inače, a onda se čita evanđeoski odlomak Mt 21,1-9, koji govori o Kristovu svečanom ulasku u Jeruzalem. Slijedi blagoslov grančica. Svećenik kazuje blagoslovnu molitvu Auge fidem in te sperantium, a onda pjeva predslavlje nakon kojeg se, kao i inače, pjeva Svet. Slijedi šest molitava blagoslova zajedno sa škropljenjem i kađenjem. Zapjeva se antifona Židovska su djeca. Nakon još jedne molitve ophod kreće iz crkve. Dok se izlazi iz crkve, pjevaju se redci iz Mt 21,1-9 i druge antifone. Kad ophod stigne ponovno pred crkvu, svi stanu pred zatvorenim vratima. Pjeva se Slava, čast i hvala ti. Subđakon tada vrhom križa dotakne vrata koja se onda otvore, a nakon toga se slavi misa De Passione. Na njoj se čita Fil 2,5-11 i Muka po Mateju (26,1-27-66). Kada promotrimo ustroj bogoslužja Cvjetnice prema ovom Misalu, očito je, da je blagoslov grančica zapravo missa sicca, što se jasno vidi iz predslavlja i Svet.¹⁵ Sam obred blagoslova grančica

¹³ Usp. M. Righetti, Nav. dj., str. 136.-137. U njemačkim se muzejima danas mogu vidjeti takvi drveni kipovi magarca i Isusa.

¹⁴ Usp. Missale Romanum ex decreto sacrosancti concilii Tridentini restitutum, s. Pii V. Pontificis Maximi jussu editum aliorum pontificum cura recognitum, a Pio X reformatum et Benedicti XV auctoritate vulgatum. XIV Editio taurinensis juxta typicam, Marietti, Taurini – Romae, 1949. Za molitvene obrasce usp. također: P. Bruylants, Les oraisons du Missel Romain. Texte et Histoire, 2. Orationum textus et usus juxta fontes, Centre de Documentation et d'Information liturgiques Abbaye du Mont César, Louvain, 1952.

¹⁵ Tzv. missa sicca ("suha misa") bilo je bogoslužje u kojem bi svećenik sve činio kao na misi, jedino bi ispustio kanon (pa umjesto podizanja hostije primjerice podizao

trajao je dosta dugo, jer se, računamo li i predslavlje, govorilo čak devet različitih molitava blagoslova.

(3) Cvjetnica nakon reforme Pija XII.

Pio XII. je u velikoj tajnosti 28. ožujka 1948. imenovao komisiju za liturgijsku reformu, koja je trebala pripremiti obnovu vazmenog bdjenja, a onda i cijelog Velikog tjedna.¹⁶ Tako je godine 1951. ad experimentum reformirao vazmeno bdjenje, a uskoro je, 16. studenoga 1955., reformirana liturgija cijelog Velikog tjedna, pa tako i Cvjetnica.¹⁷ Prema obnovljenoj liturgiji obred blagoslova grančica na Cvjetnicu bio je puno jednostavniji i više nije bio ustrojen kao missa sicca, nego kao jednostavan i skladan obred blagoslova grana. Blagoslov započinje u crkvi, bez uobičajenog škropljenja puka vodom, a ovaj je put liturgijska boja crvena.¹⁸ Nakon antifone Hosana Davidovu sinu slijedi samo jedna molitva blagoslova grana. Dok se grančice dijele, pjeva se antifona Židovska su djeca te psalam 24. Gospodnja je zemlje i sve na njoj i 47. Narodi svi plješćite rukama. Čita se evanđelje Mt 21,1-9, o Kristovu svečanom ulasku u Jeruzalem. Ophod izlazi iz crkve van. Valja naglasiti kako rubrika preporučuje dulji put i napominje kako se blagoslov grana, ako je zgodno, može obaviti u nekoj drugoj crkvi ili kapelici, pa se onda ophod uputi u crkvu gdje slijedi misa, što je, naravno, puno prikladnije, jer je tada očitiji smisao ophoda koji ide u jednom smjeru i ne vraća se na mjesto odakle je započeo. U ophodu se pjevaju antifone, himan Slava čast i hvala ti i psalam 147 Slavi Jeruzaleme, Gospodina. Kad ophod uđe u crkvu svećenik kazuje završnu molitvu ophoda. Slijedi uobičajena misa Cvjetnice. Međutim, da bi se naglasio dvostruki značaj ovoga

neke moći i tome slično). Ovim oponašanjem mise svećenik je poštovao odredbe da ne smije služiti više od određenog broja misa u jednome danu. Missa sicca bio je način da se zadovolji potreba za služenjem "mise" po nakani darovatelja, u situaciji kad svećenik više nije smio služiti još jednu misu.

¹⁶ Za povijest liturgijske reforme od 1948. do 1975. osobito je dragocjeno svjedočanstvo A. Bugninja, koji je bio tajnik različitih liturgijskih komisija i na koncu tajnik Kongregacije za bogoslužje. Vidi: A. Bugnini, *La riforma liturgica (1948-1975)*, CLV - Edizioni liturgiche - Roma, 1983., str. 21-23.

¹⁷ Usp. Z. Pažin, *Obnova vazmenog bdjenja u Vjesniku biskupije đakovačke*, u: *Diacovensia* 2 (1994) 1, str. 328-333.

¹⁸ Za hrvatski tekst koristio sam: *Obnovljeni obred Svete sedmice*, Vatikanska tiskara Polyglotta, 1967., str. 3.-16., a za latinski: *Missale Romanum ex decreto sacrosancti Concilii Tridentini restitutum, summorum Pontificum cura recognitum. Editio prima iuxta typicam, Romae - Turonibus - Parisiis, sumptibus et typis Mame*, 1962.

bogoslužja, nakon ophoda svećenik i poslužitelji skidaju ruho crvene boje i oblače se u ljubičasto i onda započinje misa De Passione. Rubrike također vele da se ispuštaju pristupne molitve za misu, ako joj je prethodio ophod.

S ovom reformom Velikog tjedna u našim se krajevima za ove obrede uvodio hrvatski jezik.¹⁹ Tako je Vjesnik đakovačke biskupije objavljivao hrvatske tekstove obreda Velikoga tjedna. Vjesnik prenosi odredbe Kongregacije obreda,²⁰ donosi izvrstan povijesno-teološki pregled bogoslužja Velikoga tjedna.²¹ Autor pokazuje veliku liturgijsku kulturu, navodi nekoliko autora, te veli da u tumačenju Svetog tjedna slijedi ponajviše dvojicu.²² Uskoro se pojavio i posebni separat²³ i službena izdanja, pogotovo nakon 2. vatikanskog sabora.²⁴ Zanimljivo je razmišljanje tadašnjih svećenika: ako se bez ikakvih poteškoća dopuštao narodni jezik u bogoslužju Velikog tjedna, ne bi li se mogao narodni jezik dopustiti i u misama tijekom ostatka liturgijske godine. Vidjeli smo da se to u potpunosti i ostvarilo samo dvanaest godina kasnije – 1967.

¹⁹ Naime, i prije su postojali hrvatski prijevodi ovih obreda, ali se oni nisu mogli službeno upotrebljavati. Usp. P. Vlašić, *Obredi Velike Sedmice po novom Misalu i Brevijaru*, Dubrovnik, 1921.; D. Kniewald (prir.), *Rimski Misal*, Marulić, Zagreb, ⁵1944., str. 214.-227.

²⁰ Opća odredba o preuređenju liturgijskog obreda Velikog tjedna; Naputak za praktičnu primjenu Obreda velikog tjedna, VBD 9 (1956), str. 23.-27. Napomenimo da se časopis tada zvao Vjesnik đakovačke biskupije, a danas Vjesnik đakovačke i srijemske biskupije.

²¹ Pripravimo se na Sveti tjedan (Nekoliko dogmatskih i historijskih napomena), VB\ 9 (1956), str. 41.-45.

²² I. Schuster, *Liber sacramentorum*, referat održan u Luganu 1953; zatim predavanje P. Antonellija u Asizu, objavljeno u: *L'Osservatore Romano*, 16. studenoga 1955. Autor se služi i 41. sveskom časopisa *La Maison-Dieu*. Svi su navodi prema članku citiranom u prethodnoj bilješci.

²³ R. Šilić (prir.), *Uskrsno bdjenje i ostali obredi Velikog tjedna*. Tumač liturgijskog sadržaja i uputa izvođačima, Sarajevo, 1956.

²⁴ Obnovljeni obred Svete sedmice, Vatikanska tiskara Polyglotta, 1967. Evo još dva hrvatska prijevoda iz toga vremena: J. Radić (prir.), *Misal za sve dane u godini*, Makarska, 1967., str. 172.-185.; F. Veraja (prir.), *Nedjeljni i blagdanski Misal*, Rim, 1966., str. 170.-188.

2. Bogoslužje Cvjetnice danas

Kao što je poznato, nakon Drugoga vatikanskog sabora pojavila su se tri tipska izdanja Rimskog misala (1970., 1975. i 2002.).²⁵ Na hrvatskome su objavljeni prijevodi prva dva izdanja, a prijevod trećega tipskog izdanja je u pripremi.²⁶ U prvom izdanju prvo se pojavljuje Red mise,²⁷ a ostatak Misala tri godine kasnije.²⁸ U tom izdanju međutim uopće nema Velikoga tjedna, nego se upućuje na zasebno izdanje Velikoga tjedna.²⁹ Drugo izdanje misala na hrvatskom donosi sve što se tiče Velikog tjedna,³⁰ no, unatoč tome, pojavljuje se i posebno pastoralno izdanje Velikog tjedna.³¹ Što se tiče nedjelje Cvjetnice, prvo i drugo izdanje su istovjetni, a treće se izdanje iz 2002. tek neznatno razlikuje dodatnim objašnjenjima u rubrikama. U Misalu iz 2002. uočili smo šest manje važnih novosti. Prvo, predviđa mogućnost službe riječi o svečanom Kristovu ulasku u

²⁵ *Missale Romanum ex decreto sacrosancti oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Editio typica, Libreria Editrice Vaticana, 1970; Missale Romanum ex decreto sacrosancti oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Editio typica altera, Libreria Editrice Vaticana, 1975.*

Missale Romanum ex decreto Sacrosancti oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Ioannis Pauli PP. cura recognitum, Editio typica tertia, Typis Vaticanis 2002.

²⁶ Prevedena je i objavljena samo: Opća uredba iz trećeg tipskog izdanja, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2004.

²⁷ Rimski misal obnovljen prema odluci svetog ekumenskog sabora Drugog vatikanskog a proglašen vlašću pape Pavla VI. Red mise. Nalogom i odobrenjem sv. Kongregacije za bogoštovlje, izdaje Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1969. Ovo je izdanje, inače, odobrila Biskupska konferencija na zasjedanju u Đakovu 28. listopada 1969., a potvrdila Sveta kongregacija za bogoštovlje 10. studenoga 1969. pod: Prot. n. 1565/69.

²⁸ Rimski misal obnovljen prema odluci svetog ekumenskog sabora Drugog vatikanskog, a proglašen vlašću pape Pavla VI. Misni obrasci. Nalogom i odobrenjem sv. Kongregacije za bogoštovlje, izdaje Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1973. Ovo je izdanje odobrila Biskupska konferencija na zasjedanju u Zagrebu 20. travnja 1972., a potvrdio Sveti Zbor za bogoštovlje pod Prot. n. 647/72.

²⁹ Rimski misal. Sveti tjedan. Pastoralno izdanje, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1971.

³⁰ Rimski misal obnovljen prema odluci svetog ekumenskog sabora Drugog vatikanskog a proglašen vlašću pape Pavla VI., Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1980.

³¹ Rimski misal obnovljen prema odluci svetog ekumenskog sabora Drugog vatikanskog a proglašen vlašću pape Pavla VI. Veliki tjedan. Drugo doručeno pastoralno izdanje. Nalogom biskupske konferencije i odobrenjem Zbora za bogoslužje izdaje Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1990.

Jeruzalem bez mise, i to u subotu navečer ili u nedjelju u zgodan čas, ako se iz nekih razloga pokaže neprikladnim da bogoslužje svečanog Kristova ulaska u Jeruzalem bude u sklopu svečane mise.³² Drugo, izrijeком je rečeno da služba započinje znakom križa.³³ Treće, dodana je opaska da se evanđelistar može na uobičajen način okaditi prije naviještanja evanđelja u bogoslužju blagoslova grančica.³⁴ Četvrto, sugerira se da u ophodu đakon svečano nosi evanđelje.³⁵ Peto, ostavljeno je kao mogućost da nakon ophoda misa započne s Kyrie.³⁶ Konačno, na koncu cjelokupnoga bogoslužja dodaje se molitva nad narodom koja je inače u prethodnim izdanjima (1970. i 1975.) ponuđena kao 17. molitva nad narodom.³⁷ Sve ostalo se poklapa u sva tri izdanja misala nakon Drugoga vatikanskog sabora.

a) Blagoslov grančica i ophod

Liturgijska je boja crvena za cijelo bogoslužje, tj. za ophod i za misu. Za ophod svećenik umjesto misnice može imati plašt. Misal donosi tri moguća načina započinjanja slavlja Cvjetnice. Prvi je svečani ophod. Drugi je način svečani ulaz, u kojem svećenik na prikladnome mjestu u crkvi – izvan svetišta – blagoslovi grančice i navijesti evanđelje o Kristovu svečanom ulasku u Jeruzalem te se u svečanom ulazu uputi prema oltaru i svetištu, gdje nastavlja s misom. Treća je mogućnost da se slavi misa bez blagoslova grančica, ali s jednostavnim ulazom. U tom se slučaju na početku pjeva ulazna antifona prema Iv 12,1.12-13 (Šest dana pred svečani Vazam...) i Ps 24,9-10 (Podignite, vrata, nadvratnike svoje...). Mi ćemo predstaviti prvu mogućnost: Ophod.

Puk se sabere u nekoj manjoj crkvi ili na kakvu zgodnu mjestu izvan crkve. Pjeva se antifona Hosana Davidovu sinu. Svećenik i puk se znamenuju znakom križa. Svećenik govori ili čita predloženi uvod, a zatim raširenih ruku govori jednu od dvije predložene molitve, nakon čega poškropi grančice blagoslovljenom vodom.

³² Missale Romanum... Editio typica tertia, Typis Vaticanis 2002., str. 271, br. 1. Stranice i brojevi u sljedećim bilješkama odnose se na ovo izdanje misala.

³³ Str. 271, br. 5.

³⁴ Str. 272, br. 7.

³⁵ Str. 276, br. 9.

³⁶ Str. 279, br. 11.

³⁷ Str. 284, br. 27.

Slijedi navještaj evanđelja o Kristovu svečanom ulasku u Jeruzalem. Evanđelje se uzima u skladu s ABC ciklusom.³⁸ Nakon navještaja evanđelja može se održati kratka homilija. Svećenik ili đakon pozove narod da se uputi u ophodu u crkvu. Pjeva se antifona Židovska su djeca i psalmi 23, Gospodnja je zemlja i sve na njoj, i 46, Narodi svi plješćite rukama. Slijedi himan Slava, čast i hvala ti. Pri ulasku u crkvu pjeva se ulazna pjesma. Ako je imao plašt, svećenik ga skinе i odjene misnicu. Nastavlja se misa.

b) Misa

Po volji se može uzeti Kyrie, a misa se nastavlja zbornom molitvom. Tri su čitanja:

- Iz 50,4-7 (Treća pjesma o sluzi Gospodnjem)
- Ps 22 (Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?)
- Fil 2,6-11 (Ponizi samoga sebe)
- Muka
 - U godini "A": Mt 26,14-27,66;
 - U godini "B": Mk 14,1-15,47;
 - U godini "C": Lk 22,14-23,56.

Glede čitanja Muke, zadržani su stari običaji: nema svijeća ni kađenja, ne pozdravlja se i ne znamenuje se knjiga. Muka se može čitati po ulogama, a uloga se Kristova, ako je moguće, ostavlja svećeniku. Zanimljivo je da se izriekom govori o tome da se Muka pjeva tek u rubrici koja objašnjava da đakon, ako pjeva Muku, treba tražiti blagoslov. U svakom slučaju, veoma je prikladno da se Muka pjeva, kao što je u nas redovito običaj.

Ako je zgodno (pro oportunitate), može se održati homilija.³⁹ Govori se Vjerovanje. U misi se uzima vlastito predslavlje. Poslije

³⁸ U godini "A": Mt 21,1-11; u godini "B": Mk 11,1-10 ili Iv 12,12-16; u godini "C" Lk 19,28-40.

³⁹ Netko bi se mogao zapitati, kako to da nije propisana homilija, koju inače nedjeljom i blagdanom treba uvijek održati. Ne radi se ovdje samo o tome da bogoslužje Cvjetnice malo dulje traje, pa se zato ne želi ljude opterećivati homilijom. Razlog je puno dublji. Naime, "živa je, uistinu, Riječ Božja i djelotvorna; oštrija je od svakoga dvosjekla mača; prodire dotle da dijeli dušu i duh, zglobove i moždinu te prosuđuje nakane i misli srca" (Heb 4,12). Bog progovara svome puku i u naviještenoj riječi i u slavljenju otajstava. Prema tome, ovoga dana, možda, Božja riječ odzvanja u srcima vjernika više nego drugih nedjelja, kada se redovito održava homilija.

popričesne molitve slijedi molitva nad narodom koja se, kao i inače zaključuje blagoslovom.⁴⁰

c) Molitve

Molitve su identične u sva tri tipska izdanja (1970., 1975. i 2002.), s tim da je, kako je već bilo spomenuto, u najnovijem izdanju dodana molitva nad narodom na koncu mise. Možemo reći da su, u odnosu na Misal Pija V., molitve temeljito revidirane. Naime, iz Misala Pija V. preuzeta je samo zborna molitva. Ostale su ili novosastavljene, ili preuzete iz drevnih liturgijskih izvora. Za blagoslov grana uzima se jedna od dviju ponuđenih molitava. Obje su molitve novosastavljene, ali nadahnute tekstem iz Ordines Romani.⁴¹ Zborna molitva (identična onoj iz Misala Pija V.) preuzeta je iz Gelazijeva i Grgurova sakramentara. Darovna je iz Veronskog sakramentara. Predslovlje je preuzeto iz Supplementuma Grgurovog sakramentara.⁴² Popričesna je novosastavljena. Molitva nad narodom preuzeta je iz Grgurovog sakramentara.

3. Teologija molitava Cvjetnice

a) Molitve s izvorima

Donosimo najprije sve molitvene tekstove: dvije molitve blagoslova grančica, zbornu, darovnu i popričesnu molitvu, te predslovlje i završnu molitvu nad narodom. Naznačit ćemo izvore svake pojedine molitve.⁴³

⁴⁰ U tipskom Rimskom Misalu iz 1975. molitva nad narodom bila je propisana samo na koncu bogoslužja Velikog petka, a inače je ostavljena kao mogućnost.

⁴¹ Molitve u izvorniku kao i preciznije naznake o izvorima donosimo u sljedećem naslovu.

⁴² Spomenimo da je Misal Pija V. za ovu misu uzimao predslovlje svetoga Križa.

⁴³ Za izvore usp. A. Dumas, *Les sources du nouveau Missel Romain*, u: *Notitiae* 69 (1970), str. 40; C. Johnson, *The sources of the Roman Missal* (1975). *Proprium de tempore. Proprium de sanctis*, Rome, 1996., str. 57. i 167.

(1) Blagoslov grana – Benedictio ramorum (= B 1; B2)

Omnipotens sempiterne Deus, hos palmites tua benedictione santifica, ut nos, qui Christum Regem exultando prosequimur, per ipsum valeamus ad aeternam Ierusalem pervenire. Qui.

Izvor: Molitva je novosastavljena, ali dijelom nadahnutu formularom iz Ordines Romani.⁴⁴

Vel:

Auge fidem in te sperantium, Deus, et supplicum preces clementer exaudi, ut, qui hodie Christo triumphanti palmites exhibemus, in ipso fructus tibi bonorum operum afferamus. Qui.

Izvor: Molitva je novosastavljena, ali dijelom nadahnutu formularom iz Ordines Romani.⁴⁵

(2) Zborna – Collecta (= C)

Omnipotens sempiterne Deus, qui humano generi, ad imitandum humilitatis exemplum, Salvatorem nostrum carnem sumere, et crucem subire fecisti, concede propitius, ut et patientiae ipsius habere documenta et resurrectionis consortia mereamur. Qui tecum.

Izvori: GeV 329; GrH 312; M 783. Molitva je u cijelosti vjerna svome izvoru.

(3) Nad prinosima – Super oblata (= SO)

Per Unigeniti tui Passionem placatio tua nobis, Domine, sit propinqua, quam, etsi nostris operibus non meremur, interveniente sacrificio singulari, tua percipiamus miseratione praeventi. Per.

Izvor: Ve 628. U odnosu na izvor, u SO je samo na početku dodano: Per Unigeniti tui Passionem.

(4) Predslovlje – Praefatio: (= P)

Vere dignum... Qui pati pro impiis dignatus est innocens, et pro sceleratis indebite condemnari. Cuius mors delicta nostra detersit, et iustificationem nobis resurrectio comparavit. Unde et nos cum omnibus Angelis te laudamus, iucunda celebratione clamantes.

⁴⁴ Molitva je novosastavljena, ali se nadahnjuje formularom iz: M. Andrieu (prir.), *Les Ordines Romani du haut moyen age*, 1-10, Louvain, 1971., *Ordo Romanus I*, cap. XXIII,16-20. Usp. C. Johnson, *Nav. dj.*, br. 244.

⁴⁵ Usp. *Ordo Romanus I*, cap. XXIII,16-20. Usp. C. Johnson, *Nav. dj.*, br. 245. Za izraz *Auge fidem v. Ve 539;774; GeV 221; 1580*.

Izvor: GrA 1585; LMS 568; Ber 480. U odnosu na izvor, u P je malo izmijenjen redosljed riječi, a umjesto comparavit u GrA stoji exhibit.

(5) Popričesna – Post communionem (= PC)

Sacro munere satiati, supplices te, Domine, deprecamur, ut, qui fecisti nos morte Filii tui sperare quod credimus, facias nos, eodem resurgente, pervenire quo tendimus. Per.

Izvori: Molitva je novosastavljena. Za prvio dio: Sacro munere satiati, supplices te, Domine, deprecamur, usp. GeV 332; 330; GrH 113, M 243; 1022.

(6) Oratio super populum (= SP)

Respice, quaesumus, Domine, super hanc familiam tuam, pro qua Dominus noster Iesus Christus non dubitavit manibus tradi nocentium, et crucis subire tormentum. Qui.

Izvor: GrH 327; M 987. Molitva u cijelosti slijedi svoj izvor.

b) Teologija

(1) Slavljeničko obilježje

U dvije molitve blagoslova grančica sačuvano je isključivo slavljeničko i radosno obilježje ove nedjelje. Te se dvije molitve razlikuju od ostalih i odgovaraju nazivu prvoga dijela slavlja ove nedjelje: Dominica in palmis. Tako se u B1 Krist naziva kraljem kojemu se kliče, baš kao onaj put prigodom Kristova slavnog ulaska u Jeruzalem (qui Christum Regem exultando prosequimur). Koliko god se to u očima suvremenika činilo nevjerojatnim, Krist sam sebe pred Pilatom naziva kraljem i precizira da njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta (Iv 18,36-37).

Ista Molitva naglašava otajstvenost slavlja Cvjetnice: prvi Isusov svečani ulazak u Jeruzalem i sveto spominjanje vjernika toga istog svečanog Kristovog ulaska otajstvena je slika onoga konačnog spasenja u Kristu. To je prikazano slikom vječnog Novog Jeruzalema u kojem Krist slavan vlada, a u koji se onda i vjernici nadaju dospjeti, naravno, milošću istoga Gospodina Isusa (per ipsum valeamus ad aeternam Ierusalem pervenire). Zanimljivo je da se u Otkrivenju zbor spašenika prikazuje upravo s palmama u rukama.⁴⁶

⁴⁶ "Eno velikoga mnoštva, što ga nitko ne mogaše izbrojiti, iz svakoga naroda, i plemena, i puka, i jezika! Stoje pred prijestoljem i pred Jaganjcem odjeveni u bijele haljine; palme im u rukama" (Otk 7,9).

I u drugoj molitvi blagoslova (B2) nazrijeva se otajstvenost bogoslužja Cvjetnice: vjernici slijede Krista u njegovoj slavi (qui hodie Christo thriumphanti palmites exhibeamus), očekujući da sami po plodovima dobrih djela dospiju u njemu do iste slave. Sam Krist također govori o svojoj konačnoj slavi na koncu vremena: on je onaj slavni kralj koji će suditi svijetu.⁴⁷ Zato je još u apostolskoj Crkvi Krist imao naslov Kyrios – Gospodin.⁴⁸

(2) Kristovo vazmeno otajstvo utjelovljenja, muke, smrti i uskrsnuća.

Zborna molitva (C) prikazuje svekoliko Kristovo otajstvo po kojem smo spašeni. Vječni Božji Sin uzeo je našu ljudsku narav (carnem sumere),⁴⁹ i podnio mučilo Križa (crucem subire), a sve je to učinio da bi nama dao primjer poniznosti. Ovaj je dio molitve očigledno nadahnut Fil 2,8: "Ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu." Na koncu se moli za vjernike da uzmognu nasljedovati Kristovu strpljivost, da bi mogli imati udjela u njegovu uskrsnuću.⁵⁰

U svih pet misnih molitava spominje se Kristova smrt. Tako C i SP spominju termin *crux*, P i PC termin *mors*, a SO termin *passio*. U predslavlju (P) najbolje se razvija nauk o našem spasenju po Kristovu vazmenom otajstvu. Krist je, pravedan, trpio za nepravedne: Qui pati pro impiis dignatus est innocens. Ovo drevno predslavlje obilno je nadahnuto Božjom riječi: Krist je umro "pravedan za nepravedne" (1 Pt 3,18). On je radi našega spasenja ubrojen među zločince: pro sceleratis indebite condemnari, baš kako stoji u Iz 53,12: "i među zlikovce bio ubrojen".⁵¹ Slično govori i molitva nad narodom (SP): Krist nije oklijevao predati se za nas u ruke grešnika: (non dubitavit manibus tradi nocentium, et crucis subire tormentum). Predslavlje

⁴⁷ "Kad Sin Čovječji dođe u slavi i svi anđeli njegovi s njime, sjest će na prijestolje slave svoje" (Mt 25,31).

⁴⁸ Najupečatljivije svjedočanstvo nalazimo u Fil 2,11. Isus je upravo po svome poniženju uzvišen i postavljen iznad svega i iznad svijeta: "I svaki će jezik priznati: 'Isus Krist jest Gospodin!' – na slavu Boga Oca".

⁴⁹ Prema Novoj Vulgati: "Et Verbum caro factum est" (Iv 1,14). Usp. Nova Vulgata Bibliorum Sacrorum editio, Sacros. oecum. Concilii Vaticani II ratione habita, ussu Pauli PP. VI recognita, auctoritate Iohannis Pauli PP. II promulgata, Libreria Editrice Vaticana, 1979. Usp. također: www.vatican.va/archive/bible/nova_vulgata/documents/nova-vulgata_index_lt.html.

⁵⁰ Podsjećamo da se tog dana od davnine u misi čita upravo Fil 2,6-11.

⁵¹ Prema Novoj Vulgati: et cum sceleratis reputatus est.

dalje naučava da je Krist svojom smrću izbrisao našu smrt: *Cuius mors delicta nostra detersit, a svojim nam uskrsnućem pribavio opravdanje (et iustificationem nobis resurrectio comparavit)*. Tako ova molitva u Kristovo vazmeno otajstvo ubraja, naravno, Kristovu smrt, ali i njegovo uskrsnuće. I ovaj se izričaj, jasno, temelji na svetopisamskom nauku. Tako se veli u Kol 2,14 da je Krist izbrisao zadužnicu naših grijeha svojim križem.⁵² Krist nas je opravdao svojom smrću (i uskrsnućem) i to besplatno, bez ikakvih naših zasluga: "Opravdani su besplatno, njegovom milošću po otkupljenju u Kristu Isusu (Rim 3,24).⁵³ I popričesna molitva (PC) prikazuje cjelovitost Kristova vazmenog otajstva po kojem smo spašeni: smrti i uskrsnuća: "morte Filii tui sperare – eodem resurgente, pervenire." Ono čemu se nadamo po Kristovoj smrti, zadobivamo njegovim uskrsnućem.

U Pavlovoj se teologiji višestruko naglašava upravo Kristov križ, odnosno njegova smrt kao sredstvo našega spasenja. Krist raspeti je osnovni sadržaj Pavlova propovijedanja.⁵⁴ Temeljni je tekst svakako himan iz Fil 2,6-11: Krist se ponizio sve do smrti, smrti na križu, ali je zato proslavljen i preuzvišen iznad svakog stvorenja.⁵⁵

Iako se radi o Nedjelji muke, vidimo kako naše molitve ne propuštaju naglasiti cjelovitost Kristova vazmenog otajstva po kojem smo spašeni. Uz Kristovu smrt, tri puta se izriječom spominje i njegovo uskrsnuće,⁵⁶ upravo kako se to naglašava i u novozavjetnom nauku. Krist je umro, ali je i uskrsnuo, a naše se spasenje ostvaruje upravo po tome što zajedno s njime mi umiremo i bivamo pokopani (u krštenju), da bismo s njime suuskrsnuli i bili proslavljeni.⁵⁷

⁵² Nova Vulgata: *Delens, quod adversum nos erat, chirographum decretis, quod erat contrarium nobis, et ipsum tulit de medio affigens illud cruci.*

⁵³ Nova Vulgata: *Iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem, quae est in Christo Iesu.*

⁵⁴ Usp. 1 Kor 1,22-24: "Jer i Židovi znake ištu i Grci mudrost traže, a mi propovijedamo Krista raspetoga: Židovima sablazan, poganima ludost, pozvanima pak - i Židovima i Grcima - Krista, Božju snagu i Božju mudrost."

⁵⁵ Usp. E. Brandenburger, Croce, albero, u: L. Coenen – E. Beyereuther – H. Bietenhard (prir.), *Dizionario dei concetti biblici del nuovo testamento*, Edizioni Dehoniane, Bologna, 1986., str. 416.-428. Poslanice opetovano naglašavaju da smo spašeni po Kristovoj smrti i uskrsnuću: 1 Kor 15,13ss; Rim 4,24; 5,6ss; 1 Sol 5,10; Heb 2,9; 2 Kor 5,14; 1 Pt 3,18.

⁵⁶ C: *ut et patientiae ipsius habere documenta et resurrectionis consortia mereamur*; P: *et iustificationem nobis resurrectio comparavit*; PC: *facias nos, eodem resurgente, pervenire quo tendimus.*

⁵⁷ Usp. L. Coenen, *Risurrezione*, u: L. Coenen – E. Beyereuther – H. Bietenhard (prir.), *Dizionario...*, str. 1579.-1586.

(3) Naše spasenje po Kristovu vazmenom otajstvu

Krist je "radi nas ljudi i radi našega spasenja" ostvario svoje Vazmeno otajstvo. Upravo to naglašavaju i naše molitve: sva tri puta kada se spominje Kristovo uskrsnuće, ono se stavlja u funkciju naše proslave zajedno s njime. Po Kristu zavrjeđujemo prispjeti do Vječnog Jeruzalema,⁵⁸ njegovom milošću postajemo dionicima njegova uskrsnuća.⁵⁹ Krist nas je svojim uskrsnućem opravdao,⁶⁰ odnosno, njegovo je uskrsnuće naša "ulaznica" u vječnost.⁶¹ Konačno, samo slavljenje ovoga blagdana otvara vjernicima vrata Kristova spasenja i daje predokus Kristove proslave.

Sažimljući osnovne teološke odrednice molitava ovoga blagdana, vidimo jasno razvijen nauk o Kristovu vazmenom otajstvu: njegovu smrt i uskrsnuće, životnu povezanost s njegovim umiranjem, ali i s njegovim uskrsnućem. Slavlje Cvjetnice – Nedjelje muke specifično je u liturgiji Crkve. Otajstvo ovoga blagdana objedinjuje i Kristovu proslavu i njegovu smrt.⁶² Naime, ulazak Kristov u Jeruzalem, slika je njegove proslave nakon smrti. Molitve snažno naglašavaju životnu povezanost i nerazdjeljivost triju vidika Kristova Vazmenog otajstva: Krist je podnio strašnu muku i smrt na križu, ali je slavno uskrsnuo i dospio do slave Nebeskoga Jeruzalema. Mi vjernici ovdje na zemlji dionici smo njegove muke i njegove smrti, ali zato i dionici njegova uskrsnuća i njegove proslave. Sve to otajstveno se ostvaruje u slavljenju Cvjetnice – Nedjelje muke.

Zaključak

Cvjetnica – Nedjelja muke u sebi je dvostruki blagdan, jer tjedan dana prije Uskrsa slavi Kristov svečani ulazak u Jeruzalem, ali i njegovu muku i smrt. Na Zapadu je to u početku bila samo Nedjelja muke, a poslije je toj nedjelji pod utjecajem kršćanskog Istoka dodan i blagoslov grančica i ophod u spomen na Kristov svečani ulazak u Jeruzalem. Tijekom povijesti slavio se ophod na različite načine, a u

⁵⁸ B1: per ipsum valeamus ad aeternam Ierusalem pervenire.

⁵⁹ C. resurrectionis consortia mereamur.

⁶⁰ P: et iustificationem nobis resurrectio comparavit.

⁶¹ PC: facias nos, eodem resurgente, pervenire quo tendimus.

⁶² Valja napomenuti da svako euharistijsko slavlje uključuje uvijek cjelovito Kristovo vazmeno otajstvo: smrt i uskrsnuće, samo što je ove nedjelje u samom liturgijskom slavlju to osobito vidljivo.

20. st. dva puta je doživio reformu. Međutim, ova je nedjelja uvijek u sebi sačuvala to dvostruko značenje.

Današnja liturgija poznaje blagoslov grančica i ophod do crkve, nakon čega se slavi misa ili jednostavni blagoslov u crkvi (izvan svetišta). Moguće je slaviti misu bez blagoslova grančica, ali je po najnovijim odredbama moguće u subotu uoči Cvjetnice slaviti samo blagoslov i ophod, izvan mise.

Dvije molitve blagoslova grančica i misne molitve koje osim zborne, darovne i popričesne uključuju još i vlastito predslavlje i molitvu nad narodom, donose cjelovit nauk o spasenju po Kristovu vazmenom otajstvu. Uz slavljeničko obilježje Kristova trijumfa naglašava se da je Krist podnio gorku muku i smrt na križu, da bi i nas učinio dionicima svoje nebeske proslave u Novom Jeruzalemu.

Naglasimo na koncu osobitu vrijednost ophoda na ovaj dan. Zasigurno je u cijeloj crkvenoj godini i u cijelom bogoslužju Crkve to najprikladniji dan za ophod, kada kličući slijedimo Krista, našega Kralja, našega Gospodina i našega Spasitelja. Tijekom povijesti drugi su nam ophodi nekako postali važniji. No, bilo bi važno upravo blagoslov grana i ophod na Cvjetnicu promicati, njegovati i tako slaviti da doista i ostvaruju otajstvo koje naznačuje.

KRATICE

- B = Benedictio ramorum – blagoslov grančica
Ber = A. Pared (prir.), Sacramentarium Bergomense, Bergamo, 1962.
C = Collecta – zborna molitva
GeV = L. C. Mohlberg (prir.), Liber sacramentorum Romanae Aeclesiae ordinis anni circuli (Sacramentarium Gelasianum), Casa editrice Herder - Roma, 1981.
GrA = J. Deshusses (prir.), Le sacramentaire Grégorien, 1 Le Sacramentaire, Le Supplément d'Aniane, Fribourg, 1979. (Supplément)
GrH = J. Deshusses (prir.), Le sacramentaire Grégorien, 1 Le Sacramentaire, Le Supplément d'Aniane, Fribourg, 1979. (Grgurov hadrijanski sakramentar)
LMS = M. Ferotin, Le Liber Ordinum en usage dans l'église wisigothique et mozarabe d'Espagne du V^e au XI^e siècle (= Monumenta ecclesiae liturgica, Vol. V, Paris, 1904.)
M = P. Bruylants, Les oraisons du Missel Romain. Texte et Histoire, 2. Orationum textus et usus juxta fontes, Centre de Documentation et d'Information liturgiques Abbaye du Mont César, Louvain, 1952.

- P = Praefatio – predslavlje
PC = Post communionem – popričesna molitva
SP = Oratio super populum – molitva nad narodom
Ve = L. C. Mohlberg (prir.), Sacramentarium Veronense, Herder editrice e libreria - Roma, 1978.

PALM SUNDAY – PASSION SUNDAY

Summary

In the article the author first presents historical development of this solemnity and stresses that it, since its beginnings, has celebrated two mysteries – Christ's festive entry into Jerusalem and his passion. It is shown that in Roman liturgy originally it was just the Sunday of Passion, and later on procession with branches spread from the East all over the entire Church. The author also shows the development of this solemnity up to the last liturgical reform, and presents the current regulations on the celebration of that solemnity according to the third edition of Missal from 2002.

In the end he carries out all the seven prayers that Missal brings for this day: their origins and their theology. The prayers reflect the Easter mystery of Christ's death on the cross, of his resurrection and glory. The same prayer texts emphasise that all that happened for the sake of our salvation. Christ justifies us and takes us to his heavenly glory, to eternal celebration of heavenly Jerusalem.

Key words: Palm Sunday, Passion Sunday, Missal, procession, mass prayers, blessing of branches.